

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/101/2021
Identifikačné číslo spisu:	4416201975
Dátum vydania rozhodnutia:	25.05.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Mario Dubaň
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:4416201975.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní o spôsobilosti na právne úkony L. O., bývajúceho v O. XX, zastúpeného Advokátskou kanceláriou JUDr. CIMRÁK s.r.o., so sídlom v Nitre, Štefánikova 7, IČO: 36 868 876, zastúpeného opatrovníčkou A. S.D., bývajúcou v O. XXX, zastúpenou JUDr. Ladislavom Krčmárikom, advokátom v Nitre, Štefánikova 30, o navrátenie spôsobilosti na právne úkony osoby obmedzenej v spôsobilosti na právne úkony, za účasti prokurátora Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, vedenom na Okresnom súde Nové Zámky pod sp. zn. 11 Ps 4/2016, o dovolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 29. júla 2020 sp. zn. 25 CoP 16/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Nitre z 29. júla 2020 sp. zn. 25 CoP 16/2020 a rozsudok Okresného súdu Nové Zámky z 11. októbra 2019 sp. zn. 11 Ps 4/2016 - 309 zrušuje a vec vracia Okresnému súdu Nové Zámky na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nové Zámky (ďalej aj „prvoinštančný súd“ alebo „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) v poradí druhým rozsudkom z 11. októbra 2019 sp. zn. 11 Ps 4/2016 - 309 rozsudok Okresného súdu Nové Zámky z 23. apríla 2015 č. k. 14 Ps 6/2014 - 34 v spojení s opravným uznesením Okresného súdu Nové Zámky z 22. októbra 2015 č. k. 14 Ps 6/2014 - 83 zmenil tak, že obmedzil navrhovateľa v spôsobilosti na právne úkony tak, že menovaný nie je spôsobilý nakladať s nehnuteľným majetkom a nie je spôsobilý nakladať s finančnými prostriedkami prevyšujúcimi 1.000,- eur mesačne. Navrhovateľovi ustanovil opatrovníčku A. S. s tým, že je oprávnená a povinná zastupovať opatrovanca v rozsahu jeho obmedzenia spôsobilosti na právne úkony a je povinná raz ročne k 31. decembru predložiť súdu vyúčtovanie o správe majetku opatrovanca. Rozhodol, že trovy dokazovania platí štát. Výslovil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania. V odôvodnení svojho rozhodnutia s poukazom na § 233 ods. 2, § 247 od. 2 zákona č. 161/2015 Z.z. Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“) konštatoval čiastočnú dôvodnosť návrhu navrhovateľa, keď mal vykonaným dokazovaním za preukázané, že navrhovateľovi zabezpečovali starostlivosť od dvanástich rokov opatrovníčka navrhovateľa a jej manžel. Z výpovedí navrhovateľa a zo záverov znaleckého dokazovania mal súd prvej inštancie za preukázané, že navrhovateľ naďalej trpí duševnou chorobou - ľahká duševná zaostalosť, ktorá nie je len prechodná a trpí aj zmiešanou poruchou osobnosti, ďalej nie je spôsobilý

vykonávať majetkovo-právne úkony a finančné úkony z hľadiska psychiatrického a nie je možné ani očakávať zlepšenie jeho zdravotného stavu. Hoci znalec odporučil prinavrátenie spôsobilosti na právne úkony z hľadiska psychiatrického, uviedol aj, že u navrhovateľa naďalej môžu pretrvávať problémy s hospodárením s vyššími finančnými čiastkami, a že navrhovateľ naďalej trpí duševnou poruchou, avšak sa nelieči a nie je v evidencii žiadnej psychiatrickej ambulancie. Súd prvej inštancie napriek záverom znalca konštatoval, že z vykonaného dokazovania jednoznačne vyplýva, že navrhovateľ hodnotu peňazí nepozná a je ľahko manipulovateľný. Ďalej bolo súdom prvej inštancie zistené, že v súčasnosti navrhovateľ žije s priateľkou J. G. v spoločnej domácnosti u jej rodičov štyri roky, ktorí nemajú vedomosť, koľko navrhovateľ zarába, ani v akom rozsahu je obmedzený v spôsobilosti na právne úkony, ani či má majetok. Na základe uvedených skutočností súd prvej inštancie navrhovateľovi neprinavrátil spôsobilosť v plnom rozsahu, ale v jeho záujme ponechal obmedzenie v spôsobilosti na právne úkony v rozsahu nakladania s nehnuteľným majetkom a nakladania s finančnými prostriedkami vzhľadom na jeho limitovanú schopnosť nakladať s finančnými prostriedkami vysokej hodnoty, rádovo od 1.000,- eur, tak ako to uviedol aj znalec, čo je dôsledok jeho duševnej poruchy, ktorá sa nedá liečiť ani vyliečiť. Navrhovateľ sa v tomto prípade môže zamestnať a zarobiť aspoň minimálnu mzdu v zmysle zákona. Argumentáciu, že od posledného predaja nehnuteľností navrhovateľom - poľnohospodárskej pôdy, nikdy predtým ani nikdy potom k takémuto prípadu nedošlo, hodnotil súd prvej inštancie ako krátkozrakú, pretože navrhovateľ nikdy predtým ani potom žiadne nehnuteľnosti nevlastnil, zároveň je však možnosť do budúcnosti, že nehnuteľný majetok bude vlastníť a je na jeho ochranu, aby k podobnému prípadu, teda k podvodu na jeho osobe nedošlo. Záverom ohľadne ustanovenia A. S.D. ako opatrovníčky navrhovateľovi v rozsahu jeho obmedzenia spôsobilosti na právne úkony nemal súd prvej inštancie z jej doterajšej činnosti za preukázané žiadne pochybenia v opatrovníctve, opatrovníčka zasielala súdu správy o majetku, založila opatrovancovi aj účet na zasielanie mzdy. V tejto súvislosti bol toho názoru, že opatrovanec nemusí bývať v spoločnej domácnosti s opatrovníčkou a vzťah medzi opatrovníčkou a opatrovancom nie je narušený v takom rozsahu, aby opatrovníčka nemohla vykonávať svoju funkciu opatrovníka naďalej. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 52 a § 251 CMP.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie navrhovateľa rozsudkom z 29. júla 2020 sp. zn. 25 CoP 16/2020 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1, 2 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) ako vecne správny potvrdil; rozhodol tiež o nároku na náhradu trov odvolacieho konania. V odôvodnení svojho rozhodnutia síce konštatoval procesné pochybenie súdu prvej inštancie ohľadne nedoručenia správy obce O. o povesti navrhovateľa, ktorú nedoručil účastníkom konania a ani ich neoboznámil s jej obsahom, avšak bol toho názoru, že uvedené pochybenie nedosiahlo intenzitu, ktorá by odôvodňovala záver o porušení práva navrhovateľa na spravodlivý proces, navyše, navrhovateľ je v predmetnej správe hodnotený pozitívne, preto nemohol mať voči nej výhrady. Ďalej bol odvolací súd toho názoru, že pokiaľ súd prvej inštancie nepovažoval za potrebné vykonať navrhovateľom navrhnutý dôkaz výsluchom starostu obce O., nemusel tak urobiť a mal by na pojednávaní uviesť, že tento dôkaz nevykoná, avšak nebol povinný svoj postup zdôvodňovať v rozsudku. Odvolací súd tak v konaní nezistil procesný postup súdu prvej inštancie, ktorým by bolo navrhovateľovi znemožnené, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že by došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces a zároveň nezistil ani namietané vady konania spočívajúce aj v nepreskúmateľnosti a zjednodušení odvolaním napadnutého rozhodnutia. Odvolací súd ďalej konštatoval súdom prvej inštancie v dostatočnom rozsahu vykonané dokazovanie potrebné pre zistenie rozhodujúcich skutočností, správne vyhodnotenie zisteného skutkového stavu a z neho vyvedeného správneho právneho záveru. Zároveň odvolací súd konštatoval dostatočné odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie po skutkovej i právnej stránke, s ktorým sa v plnom rozsahu stotožnil a naň poukázal. Na zdôraznenie správnosti odvolaním napadnutého rozhodnutia odvolací súd uviedol, že v danej veci z vykonaného dokazovania (doplnok ku znaleckému posudku a výsluch znalca) vyplýva, že navrhovateľ, trpí duševnou poruchou (mentálnou retardáciou ľahkého stupňa s poruchou osobnosti) a má obmedzené schopnosti abstrakcie nakladania s financiami vysokej hodnoty (rádovo od 1.000,- eur vyššie), ktoré sú práve touto poruchou limitované. Pokiaľ znalec aj odporučil prinavrátenie spôsobilosti na právne úkony navrhovateľovi, bolo to len z hľadiska psychiatrického, pričom dôvodil, že aktuálne nevyplýva prítomnosť takej evidentnej psychopatológie s dopadom na správanie a konanie navrhovateľa,

ktoré by boli podkladom k odporúčeniu pokračovať v režime obmedzenia spôsobilosti na právne úkony. Vo svojej výpovedi však znalec jednoznačne uviedol, že navrhovateľ naďalej nevie rozoznať peniaze vyššej hodnoty bez nejakej porady a uvedenia jasného príkladu, jeho schopnosti nakladať z peniazmi sú limitované v dôsledku prítomnosti retardácie ľahkého stupňa, čo sa prejavuje napríklad tým, že pri jeho výpovedi sa objavil rozdiel medzi čiastkami 8.000,- eur a 3.000,- eur. Ohľadne ustanovenia A. S. ako opatrovníčky navrhovateľovi neboli ani odvolacím súdom zistené žiadne pochybenia v opatrovníctve a zároveň vzťah medzi opatrovníčkou a opatrovancom nie je narušený v takom rozsahu, aby opatrovníčka nemohla vykonávať svoju funkciu opatrovníka naďalej. V tejto súvislosti odvolací súd uzavrel, že v prípade, ak má navrhovateľ voči ustanovenej opatrovníčke určité zmätočné antipatie, svedčí to o opodstatnenosti obmedzenia jeho spôsobilosti na právne úkony. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 52 CMP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal navrhovateľ (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie s tým, že súdy mu nesprávnym procesným postupom znemožnili, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP) a zároveň napadnutý rozsudok odvolacieho súdu závisel od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa súdy nižších inštancií odklonili od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP), ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP). Namietal, že hoci bol jeho návrh podaný za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku, napriek tomu od účinnosti Civilného mimosporového poriadku mu mal byť v zmysle § 395 ods. 1, § 396 v spojení s § 240 CMP ustanovený procesný opatrovník, ktorý by bol odlišný od jeho hmotnoprávneho opatrovníka, s ktorým bol v konflikte. Podľa názoru dovolateľa, opätovné ustanovenie hmotnoprávnej opatrovníčky v dovolaní napadnutom konaní bolo nadbytočné vzhľadom na to, že tá istá opatrovníčka mu už bola ustanovená pri prvom obmedzení spôsobilosti na právne úkony, pričom však zastupovanie opatrovníčkou je vymedzené všeobecne, neurčito a nezrozumiteľne. Ohľadne procesného pochybenia dovolateľ zároveň namietal aj nevykonanie, resp. neodôvodnenie nevykonania navrhnutého výsluchu starostu obce O., pri ktorom sa dá predpokladať, že navrhovateľa pozná bližšie, nakoľko sa aktívne zapája do dobrovoľnej činnosti obce. Dovolateľ namietal aj nedostatky v odôvodnení rozhodnutí súdov nižších inštancií, pretože hoci znalec jednoznačne u navrhovateľa odporučil z hľadiska psychiatrického prinavrátenie spôsobilosti na právne úkony v celom rozsahu, súd rozhodol v rozpore so záverom znaleckého posudku a tento rozpor nevysvetlil a zároveň sa pri ustanovení osoby opatrovníčky nevysporiadal so zrejmom nedôverou opatrovanej osoby voči opatrovníčke a so vzájomným antagonizmom medzi nimi, a preto je potrebné daný rozsudok považovať za nepreskúmateľný. Nesprávne právne posúdenie podľa dovolateľa spočívalo v odklone od rozhodnutí R V/1968 a R 4/1969 a R 1/1981, pretože konajúce súdy zjavne nevychádzali zo všetkého, čo v konaní vyšlo najavo a dôkazy hodnotili ľubovoľne a zrozumiteľne a nepresvedčivo neuviedli, prečo sa odchyľili od znaleckého posudku a jeho doplnenia. Ďalej, podľa názoru dovolateľa, súdy nesprávne právne posúdili právnu otázku, či základným predpokladom výkonu funkcie opatrovníka osobe, ktorej bola obmedzená spôsobilosť na právne úkony, okrem všeobecných náležitostí, je aj jeho vzťah k opatrovanej osobe a ich vzájomná dôvera, ktorá bola súdmi vyhodnotená nesprávne, keď pri zrejmej nedôvere opatrovanej osoby a vzájomnom antagonizme, túto skutočnosť súdy nepovažovali za podstatnú pri ustanovení opatrovníka. Podľa názoru dovolateľa, kritérium dôvery a vzťahu opatrovníka s opatrovancom by mali byť zásadnými kritériami pri rozhodovaní súdu o ustanovení a odvolávaní opatrovníka osobe s obmedzením spôsobilosti na právne úkony. Z týchto dôvodov navrhol napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spolu s rozsudkom súdu prvej inštancie zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

4. Opatrovníčka vo svojom vyjadrení k dovolaniu poukázala na správne zistenie skutočného stavu veci ako aj na správne právne posúdenie veci súdmi nižších inštancií a navrhla dovolanie navrhovateľa zamietnuť.

5. Generálna prokuratúra Slovenskej republiky vo svojom vyjadrení konštatovala, že v konaní nebola preukázaná taká zmena na strane dovolateľa, ktorá by odôvodnila navrátenie jeho spôsobilosti na právne úkony v plnom rozsahu, a preto považovala dovolaním napadnuté rozhodnutie za správne a navrhla dovolanie navrhovateľa zamietnuť.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 a 2 CSP), v ktorého neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

7. Konanie o spôsobilosti na právne úkony je upravené v Civilnom mimosporovom poriadku v ustanoveniach § 231 až § 251. Podľa § 2 ods. 1 CMP sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže CMP neustanovuje inak, dovolací súd ďalej skúmal možnosť aplikácie ustanovení CSP pre konanie o tomto dovolaní.

8. Podľa § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

9. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa dovolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

11. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

12. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

13. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

14. Navrhovateľ vyvodzujúc z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP namietal nevykonanie navrhnutého výsluchu starostu obce O., ako aj nevysporiadanie sa pri ustanovení osoby opatrovníčky so zrejmovou nedôverou opatrovanej osoby voči opatrovníčke a so vzájomným antagonizmom medzi nimi.

15. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

16. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4 Cdo 3/2019, 8 Cdo 152/2018, bod 26, 5 Cdo 57/2019, bod 9, 10) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

17. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil chyby vymenovanej v tomto ustanovení, ale rozhodujúcim je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

18. V súlade s § 220 ods. 2 v spojení s § 393 ods. 2 CSP musí súd v odôvodnení rozhodnutia podať výklad opodstatnenosti a zákonnosti výroku rozhodnutia a musí sa vyporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený s poukazom na zistené rozhodujúce skutočnosti, ale tiež s poukazom na ním prijaté právne závery. Účelom odôvodnenia rozhodnutia je vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu navyše musí byť aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 220 ods. 2 v spojení s § 393 ods. 2 CSP, je nepreskúmateľné. Takéto arbitrárne rozhodnutie súdu odníma účastníkovi možnosť uskutočňovať procesné práva a v konečnom dôsledku porušuje jeho právo na spravodlivý súdny proces (čo zakladá vadu konania podľa § 431 ods. 1 v spojení s § 420 písm. f/ CSP), pretože mu upiera možnosť náležite skutkovo a právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci opravných prostriedkov.

19. S poukazom na vyššie uvedené dospel odvolací súd k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu trpí vadou v konaní podľa § 420 písm. f/ CSP.

20. Filozofia novej právnej úpravy vo veciach spôsobilosti na právne úkony v zmysle nového Civilného mimosporového poriadku účinného od 1. júla 2016, reflektujúca princípy Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, má primárne sledovať záujem dotknutej osoby a až následne záujem verejný či tretích osôb. Nie je prípustné, aby v týchto prípadoch došlo k preferovaniu verejného záujmu a záujmu tretích osôb na úkor záujmu dotknutej osoby. Konaním o spôsobilosti na právne úkony možno výrazne a závažným spôsobom zasiahnuť do prirodzených práv človeka, v demokratickej spoločnosti sú preto kladené zvýšené požiadavky na súdy aby starostlivo, zodpovedne, presne a spravodlivo chránili hodnoty, aké reprezentujú podstatu ľudskej bytosti - jej slobodu. Výkon súdnej činnosti sa musí vyvarovať takým interpretačným a aplikačným postupom, následkom ktorých by mohlo dôjsť k neodôvodnenému (svojvoľnému) obmedzeniu či dokonca k popretiu uvedených práv človeka. Tejto kvalitatívnej požiadavke sa musí podriaďovať celé súdne konanie o spôsobilosti k právnym úkonom (viď. 8 Cdo 276/2014).

21. Dovolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie nezodpovedá vyššie uvedeným požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutí. Ten vo svojom rozhodnutí konštatoval, že v súvislosti s ustanovením A. S. za opatrovníčku navrhovateľovi v rozsahu jeho obmedzenia spôsobilosti na právne úkony nemal z jej doterajšej činnosti za preukázané žiadne pochybenia v opatrovníctve, opatrovníčka zasielala súdu správy o majetku, či založila opatrovancovi aj účet na zasielanie mzdy. Podľa názoru dovolacieho súdu je nepochybné, že požiadavky na riadny výkon oprávnení a povinností opatrovníka v plnej miere súvisia s garanciami kvalifikovanej ochrany práv a právom chránených záujmov opatrovanca. Keďže subjekt opatrovanca spravidla vykazuje znaky „slabšieho subjektu právnych vzťahov“, je vecou súdu, aby nielen počas konania sledoval záujmy takejto osoby so zvýšenou starostlivosťou s cieľom zabezpečenia určitého prístupu k spravodlivosti, ale výberom osoby opatrovníka a jeho ustanovením garantoval právnu istotu v právnych vzťahoch a z nich vyplývajúcich práv a povinností, na ktoré sa oprávnenie opatrovníka deleguje. Najvyšší súd zdôrazňuje, že fyzická osoba má v konaní, ktorým sa rozhoduje o jej spôsobilosti na právne úkony, plnú procesnú spôsobilosť samostatne konať (§ 239 CMP) a zároveň je súdom vypočutá (§ 243 CMP) ku všetkým skutočnostiam odôvodňujúcim zásah do jej spôsobilosti na právne úkony, a teda aj k osobe prípadného hmotnoprávneho opatrovníka. Vzhľadom na uvedené je potrebné predpokladať, že vzťah medzi opatrovníkom a opatrovancom je založený aj na vzájomnej dôvere, na základe ktorej možno ustanoviť za osobu opatrovníka príbuzného fyzickej osoby, ale aj inú osobu spĺňajúcu podmienky pre ustanovenie za opatrovníka. Samozrejme pre naplnenie účelu inštitútu opatrovníctva a jeho riadny a zodpovedný výkon treba predpokladať, že takýto opatrovník s výkonom tejto funkcie súhlasí a až pokiaľ takejto osoby niet, ustanoví súd za opatrovníka orgán miestnej správy, prípadne jeho zariadenie (§ 27 ods. 3 Občianskeho zákonníka). Pokiaľ teda odvolací súd zdôraznil, že vzťah medzi opatrovníčkou a opatrovancom nie je narušený v takom rozsahu, aby opatrovníčka nemohla vykonávať svoju funkciu opatrovníka naďalej, je potrebné zo strany dovolacieho súdu poukázať na v konaní zistenú zrejmu nedôveru opatrovanej osoby voči opatrovníčke a ich vzájomný antagonizmus, ktorými však odvolací súd bez ďalšieho iba opodstatňoval obmedzenie spôsobilosti dovolateľa na právne úkony. Dovolací súd ďalej potrebné zdôrazňuje, že síce v konaní pred súdom platí zásada voľného hodnotenia dôkazov (§ 191 ods. 1, 2 CSP) a súd tak môže rozhodnúť, ktoré z navrhovaných dôkazov vykoná a ktoré nie (§ 185 ods. 1 CSP), prípadne, ktoré účastníkmi nenavrhnuté ďalšie dôkazy je potrebné na zistenie skutočného stavu veci vykonať (§ 36 CMP), avšak pokiaľ sa vo svojom rozhodnutí riadne nevysporiadal s nevykonaním navrhnutého dôkazu výsluchom starostu obce O., nielenže bol jeho postup v rozpore s vyššie uvedenými požiadavkami kladenými na odôvodnenie súdnych rozhodnutí, ale aj v rozpore s povinnosťou súdu zistiť skutočný stav veci (§ 35 CMP). Vzhľadom na uvedené bude potrebné zo strany odvolacieho súdu, resp. zo strany súdu prvej inštancie dôslednejšie sa zaoberať nedôverou navrhovateľa voči osobe hmotnoprávnej opatrovníčky (zákonnej zástupkyne), ako aj návrhom na výsluch starostu obce O. a výsledné rozhodnutie v tomto smere náležite odôvodniť. Rozhodnutie odvolacieho súdu v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie preto malo ozrejmiť skutkové a právne závery takým spôsobom, aby strana sporu (účastník konania) nemusela hľadať odpoveď na pre vec rozhodujúce skutočnosti v rovine dohadov a aby mohla skutkovo aj právne proti rozhodnutiu argumentovať. Keďže odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu uvedené obsahové náležitosti nemá, možno skonštatovať, že je nepreskúmateľné.

22. Tento nedostatok odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu v otázke vád konania namietaných dovolateľom má za následok, že napadnuté rozhodnutie nespĺňa požiadavky stanovené súdu v ustanovení § 220 ods. 2 CSP v spojení s § 393 ods. 2 CSP na riadne odôvodnenie rozsudku. Z tohto dôvodu je dovolanie navrhovateľa procesne prípustné podľa § 420 písm. f/ CSP a dovolateľ v ňom dôvodne namieta ním uvádzanú procesnú vadu zmätočnosti, pretože mu týmto nesprávnym procesným postupom súdu bolo znemožnené realizovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

23. Nad rámec dovolacieho prieskumu považuje dovolací súd za potrebné uviesť, že zákon - rešpektujúc všeobecné východiská, vyplývajúce z medzinárodných dohovorov, ako aj ústavnoprávneho rámca garancií základných práv a slobôd a práva na spravodlivý proces - priznáva osobe, o spôsobilosti ktorej sa koná, plnú procesnú spôsobilosť. Týmto spôsobom je veľmi významne posilnené procesné

postavenie osôb, o ktorých sa rozhoduje a má to zásadný vplyv na kvalitatívne posudzovanie procesných úkonov, ktoré v konaní robia. Potreba ustanovenia procesného opatrovníka podľa § 240 ods. 1 CMP vzniká len v prípade, ak za osobu, o koho spôsobilosti sa koná, by mal konať zákonný zástupca a táto osoba ho nemá, či už súdom ustanoveného (§ 27 ods. 2 Občianskeho zákonníka), alebo príslušnými ustanoveniami Zákona o rodine (§ 27 ods. 1 Občianskeho zákonníka) určeného, napríklad z dôvodu jej nespôsobilosti na právne úkony v plnom rozsahu, z dôvodu nedostatku veku alebo obmedzenia spôsobilosti na právne úkony rozhodnutím súdu. Navrhovateľ, o ktorého spôsobilosti sa konalo, bol síce už predchádzajúcim rozhodnutím vo vymedzenom rozsahu obmedzený na spôsobilosti na právne úkony, avšak v tomto konaní mohol konať samostatne v plnom rozsahu v súlade s § 239 CMP a keďže mu už bola rozsudkom Okresného súdu Nové Zámky z 23. apríla 2015 č. k. 14 Ps 6/2014-34 v spojení s opravným uznesením Okresného súdu Nové Zámky z 22. októbra 2015 č. k. 14 Ps 6/2014-83 ustanovená hmotnoprávna opatrovníčka A. S. ako jeho zákonná zástupkyňa (§ 27 ods. 2 Občianskeho zákonníka), nebolo potrebné po nadobudnutí účinnosti Civilného sporového poriadku postupom podľa § 395 ods. 1 v spojení § 240 ods. 1 CMP ustanovovať mu aj procesného opatrovníka. V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje na povinnosť súdu, v prípade rozporu procesných úkonov zákonného zástupcu a zastúpeného, posudzovať tieto úkony v záujme zastúpenej osoby (§ 240 ods. 2 CMP).

24. Zároveň je potrebné v súvislosti s dovolateľom namietaným ľubovoľným hodnotením dôkazov pri posúdení zdravotného stavu navrhovateľa zdôrazniť, že znaleckým dokazovaním v spojení s následnou výpoveďou znalca na pojednávaní bolo preukázané, že v zdravotnom stave navrhovateľa od jeho predchádzajúceho vyšetrenia pre účely rozhodovania súdu v predchádzajúcom konaní sp. zn. 14 Ps 6/2014 nedošlo k žiadnej zmene jeho zdravotného stavu. Dovolateľ naďalej trpí príznakmi duševnej poruchy, pričom oblasťou, v ktorej sa prejavujú dôsledky jeho duševnej poruchy, v podobe limitovaných schopností, je oblasť nakladania s majetkom, s finančnými prostriedkami vyššej hodnoty, ktoré podľa vyjadrenia znalca bez potrebnej porady ani nevie rozoznať. Uvedeným znaleckým záverom zodpovedali ďalšie v konaní vykonané dôkazy ako opakovaná výpoveď samotného navrhovateľa, svedkov, ktorými boli aj osoby, ktoré v čase rozhodnutia súdu tvorili súčasť jeho rodinného, sociálneho prostredia, a nešlo o nekritické prevzatie záverov znalca bez ich konfrontácie s prejavmi správania sa dovolateľa v bežnom živote tak, ako bol vnímaný svedkami, a dokumentovaný v konaní súčasne zabezpečený listinnými dôkazmi.

25. Vzhľadom k zisteniu, že v konaní došlo k procesným vadám podľa § 420 písm. f/ CSP, ktorá skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne, Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu ako aj rovnakou vadou postihnutý rozsudok súdu prvej inštancie zrušil (§ 449 ods. 1, 2 CSP) a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie (§ 450 CSP). S prihliadnutím na dôvod zrušenia napadnutého rozsudku odvolacieho súdu sa najvyšší súd nezaoberal ďalšími, v dovolaní namietanými vadami.

26. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

27. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.